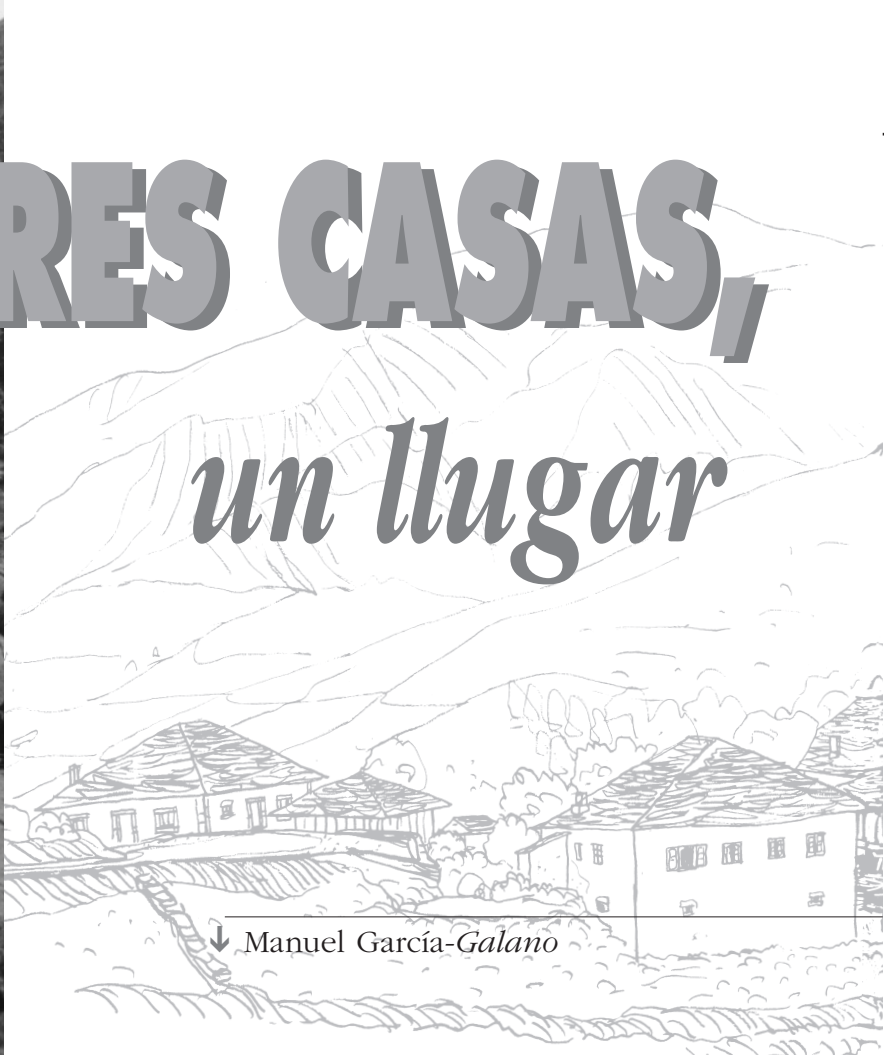

TRES CASAS, un lugar

↓ Manuel García-Galano

Das tres casas que compoñían el chamado Lugar de Baxo, na parroquia das Penasoucas, nomáis núa d'ellas vivían da llabranza y del gado, máis ben del gado; era a de Bernaldo del Espieiro, que soupera ver a tempo a necesidá de darye úa volta a todo aquel modo de trabayar, que vía de tan veyo; y costáraye, costáraye caro convencer a sou padre, hoi xa defunto, apegado inda a úa rutina que nun llevaba a ningún sito, pero con muito trabayo, aprofitando as axudas «de riba», como el dicía, y meténdose en créditos pra mecanizarse («empeñéime hasta as oreyas»), todo fora salindo ben. El que Conchía, a súa fiya grande, tuvese estudiando pra inxeniera en Xixón, dábaye agayo pr'apencar col muito batán al que tían qu'atender él y a súa muyer, axudados pol outro fiyo que pintaba terye llei a un trabayo, el de sous padres, del que tanta xente nova escapaba.

Á veira de baxo de ca Bernaldo taba a da tía Pilara da Palomba, qu'era úa búa casa ás cuatro augas, das que xa quedaban poucas, y na que tamén, hai anos, tían tido llabranza y gado, pero a tía Pilara, al quedar viuda y sola («llevóume Dios al meu Xuaquín») desfixérase de todo.

—Llougho quedará tamén balleira a mía casa, como quedóu a de Carlóis— dicía ella ás veces.

Y era que Carlóis y os sous foran os vecíos da terceira casa del lugar, agora zarrada. Y nun se zarrara polas mesmas razóns qu'a tía Pilara auguraba prá súa, non, sinón porque un caseirío pequeno como el de Carlóis, que nun consiguira, ou nun podera, aferse á

modernidá, como el de Bernaldo, daba nomáis pra iren subsistindo, y mal. Así que, us primeiro y outros despóis, foran todos buscando «a súa madre de Dios», como dicía a tía Pilara —que sempre mentaba a Dios nas súas espresións— y acabaron pechando a porta.

—Debe ser el sino dos tempos —pensaba a tía Pilara.

Ella, cos sous oitenta y máis anos ás costas, era como el notario de cuase todos os aconteceres da parroquia («este ano veron cedo as andulías»), pero esmolíase vendo cómo tantas casas iban quedando balleiras. Úa acó y outra alló, úa hoi y outra mañá, as súas chamenías deixaban de fumar. «A xente nova vaise, nenos cuase nun nace ningún..., vamos quedando un pueblo de veyos».

Así reflexionaba a tía Pilara, qu'era úa muyer pequeneira, enxuita de corpo, y que seguía mui fiel a os modos de vestir dos sous antepasados: pano á cabeza, toquilla ben atotada nel inverno, galochas de zapatiya («pra ter os pés calentes, ¿sabes?»), y zagalexo si fía falta. Y nun era conservadora nomáis nel modo de vestir, sinón tamén nel de falar: ella seguía chamándoye tixella á tixella, cuyar á cuyar y paxello al paxello.

Conchía, a fiya de Bernaldo, llevábase lamar de ben cua tía Pilara. Y a tía Pilara con ella. Queríanse como bola y neta. ¡Qué máis houbera deseado a tía Pilara sinón que lo fora de verdá!, pero «nun nos deu Dios fiyos al meu Xuaquín y a min». Condo se vían ella y Conchía —qu'era sempre qu'a nena chegaba dende Xixón á súa casa—, dábanse un abrazo y chu-

Soupera ben a tempo a necesidá de darye úa volta a todo aquel modo de trabayar, que vía de tan veyo...

chábanse, pero con chuchos de verdá, non eso d'arrimar os papos y dar el chucho al aire, non.

Conchía tráye, de vez en condó, úa llambiscada á tía Pilara y a tía Pilara invitábala a café, que tomaban sentadas, cadúa nel sou tayolo, debaxo da figueira que tía nel horto de tras da casa, unde tamén había pesegueiros, úa naranxeira, úa cereixeira, pe-reiras y maceiros qu'el tío Xuaquín fora prantando ou inxertando.

Antroidaba Conchía escuitando á tía Pilara con-do ye contaba cousas d'outros tempos, y ouguíndoye vocablos da nosa fala qu'a ella xa nun ye suaban: «Toma el café, que che vai esfrece», ou «escarrolléime, escordéi un pé y dólcheme ben el nouguello». Aquello, pra Conchía, era un esguince de tobillo, claro. «Pero nun vayas a pensar que porque visto y falo como noutros tempos nun sei tamén vivir nestos».

Eso ben lo sabía Conchía; a tía Pilara taba al tanto de todo: nun podería explicar lo qu'é a globalización, pero nun la piyaba de novo a palabrexa.

—¿Ve muito a televisión, tía Pilara?

—Vexo, vexo, pero escoyo; vexo el que me ten al tanto del que pasa nel mundo, y cousas así, nun m'empapizo.

—Y os políticos, ¿escúitalos?

—Ás veces escúitolos un bocadín, pero nun che me caso con ningún.

A tía Pilara, a pesar dos sous muitos anos, tía a cabeza ben despexada y as respostas sempre las topaba axina.

Aquel día nel que Conchía tuvera que vir á casa nel auto de linia («¡qué paliza de viaxe, tía Pilara!»), tuvo na punta da llingua contestarye qu'a xente nova nun sabía el qu'era llevar úa mala xeira; malas xeiras llevaríanlas ella y outras indo hasta el río del Barrancón con un feixe de roupa na cabeza y el ca-xón pr'arrodizarse, debaxo del brazo. Pero nun yo dixo. Pra qué dar queixas; al fin y al cabo aquello xa quedaba mui llonxe. Era miyor seguir escuitando a Conchía, que la tía al tanto del mundo da xuventú, y nun anoxalla. Anque llougo la sorprendese outra vez a nena condó ye dixo que nun era todo chao pra xente nova, que tía compañeiros que, sin faltárenyes nada, se sintían desmotivados, como defraudados, sin seren quen a ilusionarse con daqué... «Nun sei cómo esplicaryo, pero eu enténdolos, y da-yéme pena».

Otra vez ye veu como un rellustro al pensamento dicirye a Conchía: «Á nía, ¿nun será que tán coxados de tanto ter?, ¿nun será que revician?». Pero tampouco yo dixo. Veu xusta a chamada al móvil de Conchía, y mentres la ouguía falar, miróuyepra os oyo, qu'eran pra ella un espeyo nel que vía a toda a xente nova, na que tanto de bon reconocía, y escorréu aquel pensamento da súa cabeza tan axina como xe chegóu; y alegróuse, alegróuse de nun dar solta al que sería un sofronazo pra nena.

Lougo anoitecía, y aquelas dúas muyeres, tan separadas na edá, pero tan achegadas na amistad, siguían parllando debaxo da figueira.